

Regelink
Ecologie & Landschap

Soortgericht onderzoek

Martinus Nijhoffweg Den Haag

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	S. van Schaik
In opdracht van	Topvorm Vastgoed B.V.
Naam opdrachtgever	F. van de Meeberg
Rapportnummer	RA17126-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	20 december 2017
Aantal pagina's	30
Collegiale toets	L.N. Schat
Wijze van citeren	Schaik, van, Stefan, 2017. Soortgericht onderzoek Martinus Nijhoffweg Den Haag. Rapport RA17126-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doel	6
1.3 Leeswijzer	6
2. Werkwijze en inspanning	7
2.1 Vogels	8
2.2 Steenmarter	8
2.3 Vleermuizen	8
2.4 Volledigheid inventarisatie	8
3. Omschrijving plangebied	10
3.1 Aanwezige ecotopen	11
4. Resultaten	12
4.1 Vogels	12
4.2 Steenmarter	12
4.3 Vleermuizen	12
4.4 Overige waarnemingen	13
5. Ingreep	14
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	15
6.1 Effectbepaling	15
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	15
7. Conclusies en aanbevelingen	17
7.1 Conclusies	17
7.2 Aanbevelingen	17
8. Bronnen	19
8.1 Literatuur	19
8.2 Websites	20
Bijlage 1. Foto-impresie plangebied	21
Bijlage 2. Waarnemingskaarten	23

Bijlage 3. Wet- en regelgeving	26
8.1 Wet natuurbescherming	26
8.2 Natuurnetwerk Nederland	29
8.3 Wet dieren	30

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Topvorm Vastgoed B.V. is voornemens een nieuwe woonwijk te realiseren aan de Martinus Nijhoffweg in Den Haag.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (Hoffmann, 2016) blijkt dat in het plangebied mogelijk broedvogels, vleermuizen en steenmarters (*Martes foina*) aanwezig zijn. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van Topvorm Vastgoed B.V. in het plangebied een soortgericht onderzoek uitgevoerd naar deze soort(groep)en.

1.2 Doel

Het onderzoek heeft tot doel de volgende vragen te beantwoorden:

- Zijn er jaarrond beschermde nesten van vogels aanwezig in het plangebied? Zo ja, welke functies heeft het plangebied voor de broedende vogels?
- Komen vleermuizen voor in het plangebied en de directe omgeving ervan? Zo ja, welke soorten? Welke functies vervult het plangebied en de directe omgeving ervan voor deze soorten?
- Komen steenmarters voor in het plangebied en de directe omgeving ervan? Zo ja, welke functies vervult het plangebied en de directe omgeving ervan voor deze soort?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het soortgericht onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten en getoetst aan de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In de periode van 18 april tot en met 29 september 2017 hebben diverse veldbezoeken plaatsgevonden. Tijdens deze veldbezoeken is gelet op vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en het voorkomen en eventuele verblijfplaatsen van steenmarters. Daarnaast is een inventarisatie gedaan in het kraam- en paarseizoen van vleermuizen.

De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen, broedvogels en steenmarters. (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte functies	Naam medewerker	Weersomstandigheden
18-4-2017	8:15 - 10:15	Broedplaats huismussen	A. Hoffmann	5 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
28-4-2017	8:00 - 10:00	Broedplaats huismussen	A. Hoffmann	8 °C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
8-6-2017		Kraamverblijfplaats vleermuizen	V. Nederpel	<i>Geen gegevens beschikbaar</i>
9-6-2017		Kraamverblijfplaats vleermuizen	V. Nederpel	<i>Geen gegevens beschikbaar</i>
18-6-2017	22:00 - 0:30	Kraamverblijfplaats vleermuizen	V. Nederpel	23 °C, onbewolkt, droog, 0 Bft
10-7-2017	21:00 - 22:00	Verblijfplaats steenmarters	V. Nederpel	19 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
10-7-2017	22:00 - 0:30	Kraamverblijfplaats vleermuizen	V. Nederpel	18 °C, onbewolkt, droog, 0 Bft
11-7-2017	3.00 - 5:30	Kraamverblijfplaats vleermuizen	V. Nederpel	17 °C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
12-9-2017	N.v.t.	Plaatsen wildcamera	A. Hoffmann	N.v.t.
12-9-2017	21:00 - 23:00	Paarverblijfplaats vleermuizen	A. Hoffmann	15 °C, zwaar bewolkt, droog 4 Bft
29-9-2017	N.v.t.	Ophalen wildcamera	A. Hoffmann	N.v.t.
29-9-2017	21:00 - 23:00	Paarverblijfplaats vleermuizen	A. Hoffmann	16 °C, licht bewolkt, droog 3 Bft

2.1 Vogels

Tijdens alle bezoeken is gelet op vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. De meeste aandacht is besteed aan de huismus (*Passer domesticus*). Het onderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaard Huismus van RVO (2014). Er zijn in april 2017 twee gerichte inventarisaties uitgevoerd waarbij werd gelet op aanwezige nesten, nestindicerend gedrag, roepende/zingende dieren en bedelende jongen.

2.2 Steenmarter

Middels visuele waarnemingen tijdens avondbezoeken en het plaatsen van een wildcamera is vastgesteld of steenmarters aanwezig dan wel afwezig zijn in het gebied. Het zoeken naar sporen van de steenmarter is gecombineerd met andere onderzoeken die overdag zijn uitgevoerd.

2.3 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) werden de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd.

De inventarisaties werden lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied werden meerdere keren doorkruist.

2.4 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek naar de huismus is uitgevoerd conform de soortenstandaard Huismus van RVO.

Voor de steenmarter bestaat op dit moment nog geen goedgekeurd inventarisatieprotocol of kennisdocument. Het onderzoek naar de steenmarter is uitgevoerd op basis van *best professional judgement*. De onderzoekers schatten in dat het onderzoek met voldoende inspanning is uitgevoerd om de aanwezigheid van deze soort en functies in het plangebied met voldoende zekerheid aan te tonen dan wel uit te sluiten.

De inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur. De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op

momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methoden en inspanningen is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft een volkstuintencomplex aan de Martinus Nijhoffweg in Den Haag (Zuid-Holland). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven.

Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door een watergang en door woningen aan de Martinus Nijhoffweg, aan de westzijde door het Erasmus Veld, aan de noordzijde door een watergang en met daarachter gelegen de Erasmusweg, en aan de oostzijde door volkstuinten met daartussen gelegen een watergang. In totaal heeft het plangebied een oppervlakte van ongeveer 3,6 hectare.

Figuur 1: Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

3.1 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook de foto's van het plangebied in Bijlage 1):

- droog, extensief beheerd grasland;
- enkele gebouwen en schuren bedekt met dakleer of golfplaten, verder allemaal bestaande uit houten betimmering zonder spouwmuur;
- bomen, voornamelijk berk en conifeer, van gevarieerde soortensamenstelling en formaat. Er is ondergroei van diverse struiken aanwezig;
- een afvalhoop bestaande uit bouwafval (stenen, beton).

4. Resultaten

4.1 Vogels

Binnen het plangebied zijn geen vogelsoorten aangetroffen met jaarrond beschermde nesten. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van deze vogels binnen het plangebied kan redelijkerwijs uitgesloten worden.

4.2 Steenmarter

Er zijn binnen het plangebied en de directe omgeving geen steenmarters gezien tijdens de veldbezoeken of op camera. Er zijn ook geen verse sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van het dier in het plangebied. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van steenmarters is binnen het plangebied redelijkerwijs uitgesloten.

4.3 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vijf soorten vleermuizen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- rosse vleermuis (*Nactalus noctula*);
- watervleermuis (*Myotis daubentonii*);
- laatvlieger (*Eptesius serotinus*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 2.

4.3.1 Resultaten per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied tussen de 6 en 24 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De hoogste aantallen werden gezien in de noordelijke helft van het plangebied. Tijdens het paarseizoen werden op beide avonden zes foeragerende dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen kraamverblijven, baltsende dieren of paarverblijfplaatsen vastgesteld.

Ruige dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied een tot drie foeragerende ruige dwergvleermuizen waargenomen. De meeste waarnemingen werden gedaan in de noordelijke helft van het plangebied. Tijdens het paarseizoen werd beide avonden een foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen. Er zijn geen kraamverblijven, baltsende dieren of paarverblijfplaatsen vastgesteld.

Rosse vleermuis

Op 10 juli werd in het midden van het plangebied een foeragerende rosse vleermuis waargenomen.

Watervleermuis

Op 8 juni werden acht foeragerende watervleermuizen waargenomen en op 10 en 11 juli werd een foeragerend exemplaar waargenomen. De meeste exemplaren zijn gevonden nabij de watergang aan de oostzijde van het plangebied.

Laatvlieger

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied tussen de nul en negen foeragerende laatvliegers waargenomen. De meeste waarnemingen werden in het centrale deel gedaan, maar ook enkele nabij het water aan de noord- en oostzijde van het plangebied. Tijdens het paarseizoen werd op 29 september een foeragerend exemplaar waargenomen.

4.3.2 Resultaten per functie

Foerageergebied

In het plangebied foerageren naar schatting zo'n vijftien gewone dwergvleermuizen, twee tot drie ruige dwergvleermuizen en drie tot vier laatvliegers. Afhankelijk van het weer en de tijd van het jaar kunnen aantallen hoger of lager zijn. Het plangebied betreft een druk bezocht foerageergebied voor vleermuizen. Omdat in de directe omgeving van het plangebied in ruime mate alternatieve foerageermogelijkheden aanwezig zijn, is het plangebied geen essentieel foerageergebied.

Vliegroutes

De aanwezige lijnvormige elementen in het plangebied werden niet als vliegroute gebruikt. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied. Net buiten het plangebied is echter een watergang aanwezig die door watervleermuizen als vliegroute wordt gebruikt.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de zomermaanden werden geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden geen roepende mannetjes van de gewone en ruige dwergvleermuis waargenomen. Dat betekent dat binnen dit plangebied geen paarverblijfplaatsen aanwezig zijn.

Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen. Gelet op de constructie van de aanwezige gebouwen zijn deze ook niet te verwachten, aangezien deze gebouwen enkelwandig zijn en geen temperatuurbuffering bieden.

4.4 Overige waarnemingen

Tijdens de diverse bezoeken zijn ook de egel (*Erinaceus europaeus*), bruine rat (*Rattus norvegicus*), groene kikker (*Pelophylax spec.*) en bosuil (*Strix aluco*) waargenomen in het plangebied.

5. Ingreep

Topvorm Vastgoed B.V. is voornemens om in het plangebied aan de Martinus Nijhoffweg in Den Haag de oude volkstuinten te verwijderen en een nieuwe woonwijk te realiseren. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- verwijdering aanwezige bebouwing;
- verwijderen beplanting;
- bouwrijp maken terrein;
- realiseren nieuwbouw;
- herinrichten buitenterrein.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

6.1.1 Vogels

Tijdens de inventarisatie zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen in het plangebied. Hierdoor kan de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel leefgebied van deze soorten voor het plangebied redelijkerwijs uitgesloten worden. Aangenomen mag worden dat deze soorten niet voorkomen in het plangebied. Negatieve effecten op deze vogels als gevolg van de ingreep zijn zodoende redelijkerwijs uitgesloten.

6.1.2 Steenmarter

Tijdens de inventarisatie is de steenmarter niet aangetroffen in het plangebied. Aangenomen mag worden dat de soort niet voorkomt in het plangebied. Negatieve effecten op deze soort als gevolg van de ingreep zijn zodoende redelijkerwijs uitgesloten.

6.1.3 Vleermuizen

In het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Ook werden er geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen waargenomen. De aanwezigheid van een winterverblijfplaats is redelijkerwijs uitgesloten.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen binnen het plangebied. Essentiële vliegroutes worden daarom niet in het plangebied verwacht. Net buiten het plangebied is echter een watergang aanwezig dat door watervleermuizen als vliegroute wordt gebruikt.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Vanwege andere gunstige foerageergebieden in de directe omgeving, maakt het volkstuintencomplex geen deel uit van essentieel foerageergebied. De volkstuintencomplexen ten het oosten van het plangebied en de omliggende watergangen (sloten) zijn ook geschikt als foerageergebied. Hiermee zijn voldoende alternatieve foerageergebieden voor vleermuizen aanwezig in de nabije omgeving.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

6.2.1 Vogels

Tijdens de inventarisatie is de huismus niet aangetroffen in het plangebied. Er zijn ook geen jaarrond beschermde nesten van andere soorten aangetroffen binnen het plangebied. Aangenomen mag worden dat de soorten niet voorkomen in het plangebied. Negatieve effecten op deze soortgroepen als gevolg van de ingreep zijn zodoende redelijkerwijs uitgesloten. Ook een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten is daarmee redelijkerwijs uitgesloten.

6.2.2 Steenmarter

Tijdens de inventarisatie is de steenmarter niet aangetroffen in het plangebied. Aangenomen mag worden dat de soort niet voorkomt in het plangebied. Negatieve effecten op deze soortgroep als gevolg van de ingreep zijn zodoende redelijkerwijs uitgesloten. Ook een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten is daarmee redelijkerwijs uitgesloten.

6.2.3 Vleermuizen

Met voldoende geschikte foerageergebieden in de omgeving van het plangebied, heeft de herinrichting van het plangebied naar verwachting geen een negatief effect op vleermuizen. Een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten is daarmee redelijkerwijs uitgesloten.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Vogels

- Omdat het broedvogelonderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaard Huismus van RVO kan worden gesteld dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- In het plangebied broeden geen huismussen.
- In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten van anderen vogelsoorten aangetroffen.

Vleermuizen

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Vanwege het ruime aanbod aan foerageermogelijkheden in de omgeving, is het plangebied geen essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. In het plangebied zijn waarschijnlijk geen essentiële vliegroutes aanwezig.
- In het plangebied zijn geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen waargenomen.
- In het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen aanwezig en geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017 is het plangebied afdoende geïnventariseerd.
- Er zijn geen (indirecte) effecten op verblijfplaatsen/vliegroutes/foerageergebied.

Steenmarter

- Er zijn geen steenmarters aangetroffen binnen het plangebied en de directe omgeving.
- Er zijn ook geen verse sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van steenmarters in het plangebied.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden.

7.2 Aanbevelingen

- Wanneer niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden moet het plangebied voorafgaande aan de werkzaamheden door een deskundige op het gebied van beschermde soorten onderzocht worden op de aanwezigheid van broedgevallen.
- Voor het broedseizoen stelt de wet geen vaste begin- of einddatum. Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli.

-
- Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (20-12-2017)].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

RVO, 2014. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Maart 2014.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (20-12-2017)].

Hoffmann, A., 2016. Ecologische quickscan Martinus Nijhoffweg, Den Haag. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA16408-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

8.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

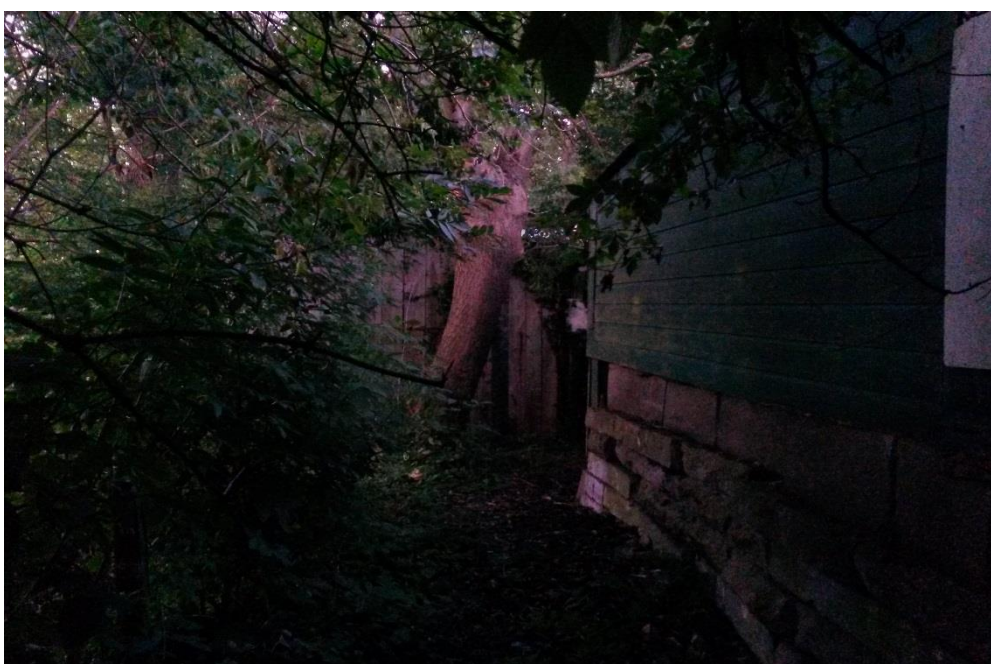
www.zoogdiervereniging.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 2. Droog, extensief beheerd grasland met houten schuurtjes bedekt met dakleer.

Figuur 3. Over het plangebied verspreid staan enkele bomen van diverse maten met ondergroei van andere planten.

Figuur 4. Afvalhoop bestaande uit stenen en betonresten.

Figuur 5. Schuren bedekt met golfplaten

Bijlage 2. Waarnemingskaarten

In deze bijlage staan de waarnemingskaarten van het plangebied. De symbolen voor de foeragerende dieren staan voor waargenomen gedrag door de betreffende soorten en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Figuur 6. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

- Legenda
- Foeragerende ruige dwergvleermuis
 - Foeragerende rosse vleermuis
 - Foeragerende watervleermuis
 - Foeragerende laatvlieger
 - Plangebied

Figuur 7. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

- Legenda
- Overige waargenomen dieren
 - Roepende groene kikker
 - Opvliegende sperwer
 - Baltende/ zingende bosuil
 - Foeragerende bruine rat
 - Plangebied

Regelink
Ecologie & Landschap

Figuur 8. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

Bijlage 3. Wet- en regelgeving

8.1 Wet natuurbescherming

8.1.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden dat zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

8.1.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang

(zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bevoegd gezag.

8.1.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgens artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

-
1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
 2. opzettelijk dieren te verstoren;
 3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
 4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
 5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van LNV voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

8.1.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

8.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

8.3 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.